

Karácsony Délen

A júdeai Betlehem, ahol a hagyomány szerint Jézus született, nagyjából 1700 kilométerrel van délebbre Budapestnél. December végén a nappalok enyhék (10-15 fok) – éjszakai fagyok azért előfordulnak a viszonylag nagy, 700 méter körüli tengerszint feletti magasság miatt, de nem számítanak gyakorinak. Ami nincs: lucfenyő, tartós hótakaró, rénszarvas, szánkó, jégvirág. Ami van: pálma, ciprus, olajfa, teve, sivatag. Karácsonyi képzeleteink – mármint hogy milyen közegbe helyezzük az ünnepet gondolatban – persze nem a tényektől, hanem leginkább a megszokástól függnek. Malaga fekvése, klímája, növényzete sokkal közelebb áll Betleheméhez, mint Budapestéhez, a Magyarországról érkezett vendég számára ennél fogva szokatlanok az itteni karácsony külsőségei. A kiérdemesült, de gyönyörűen felújított halászbárka a tengerparti úton, a körforgalom közepén, körülötte az ember (vagy inkább óriás) nagyságú világító angyalkákkal. Egy másik körforgalom Benalmadena központjában, a szivárvány összes LED-színében pompázó tevegelő háromkirályokkal. Egy harmadik a Mercadona, vagyis a közeli élelmiszerüzlet előtt, a pálmafák tövében kérődző fénylényekkel, amelyek az elnagyolt formájuk alapján lehetnek barmok, szamarak, akár fókák is; egy gordonkán játszó fényangyalt hallgatnak elmélyülten. A sarki bolt, ahol az évszaknak leginkább megfelelő szezonális kellékek, azaz szörfdeszkák, horgászbotok és golffelszerelések között árulják a műfenyőt. (Valódit is bizonyára lehet kapni, de mi még sehol sem láttunk.) Meg a fenyős-havas papírmasé dekorációba öltöztetett mangók (itt szeptemberben szüretelik, de még bőven van a spanyolból) és gránátalmák (most indul a szezonja) a polcokon.

Az egész készülődés november végén kezdődik, amikor Malaga Váci utcájában tízezrek figyelő szemefüle és mobilkamerája előtt, hangos visszaszámlálást követően felkapcsolják a karácsonyi díszkivilágítást. Nemcsak a bevásárlóutca borul fénybe ilyenkor, hanem az egész környék, beleértve a tengerparttal és a Malagueta stranddal párhuzamosan futó, széles Avenida Manuel Agustín Heredia famatuzsálemeit is. Ha az egzotikumtól eltekinünk, egész jól mutat a szürke törzsű, babérleveles örökzöldeken az otthonról ismert jégcsapmotívum, különösen ebben a töménységben. A következő autentikus mozzanatra aztán egészen december 22-ig, a karácsonyi lottó számainak kihúzásáig kell várni. Ez valami egyházi háttérű régi, jóval több mint százéves szokás itt, mindenesetre az egész ország részt vesz benne, a vallásosságra való tekintet nélkül. Maga a lottózás közösségi aktus: az ember vesz egy szelvényt, amit a barátaival tölt ki, egy másikat a közvetlen kollégáival, egy harmadikat a családtagokkal, stb. December 22-én pedig sok millió ember figyel a tévében, ahogy felnőttek húzzák és gyerekek énekelik (!) órákon keresztül a számokat. Azért tart ilyen sokáig – és ez most nem az ismeretterjesztés helye, töredelmesen bevallom, hogy a szerencsejátékok

iránti teljes érdektelenségem folytán semmit sem értek az egészből –, mert a játéknak mindenféle lokális leágazásai vannak, rengeteg számot kell kihúzni, mindenesetre 23-án az összes helyi lap tele van a helyi nyertes számokkal és a helyi nyertesekkel/nyereményekkel. Az advent tehát a lámpák felkapcsolásától a számok kihúzásáig tart, és az utóbbi után már a fű sem nő. Mi ezt nem tudtuk, ezért még 23-án is, ami hivatalosan tanítási napnak számít, benéztünk az iskolába. De tényleg csak tisztelgő látogatás volt, mert rajtunk kívül gyakorlatilag nem volt ott senki.

A 24-e, vagyis a közép-európai szenteste annyiban itt is szent, hogy van például éjféλι mise, ajándékozás viszont nincs. Karácsony előestéjét a családok együtt töltik, jellemzően egy nagy vacsorával, 25-e a pihenése, 26-án viszont – hetek óta reklámozzák – kinyit már például az IKEA. Az ajándék errefelé nem 24-én, hanem január 6-án érkezik, és nem a Kiszjzus hozza, hanem a három napkeleti király. Ennek megfelelően a téli szünet sem ér véget soha vízkereszt előtt – idén például január 8-ig tart, ugyanúgy, mint otthon, de nem takarékosági megfontolásból. Malagában nincs szénszünet, mivelhogy nincs fűtés sem, és nincsenek háborús/szankciós korlátozások. A közintézményekben, ahogy az iskolákban és a lakásokban is, 17-18 fok van, de nem azért, mert ezt írta elő a kormány, hanem mert így diktálja a természet. Most, december utolsó napjaiban nappal 20 foknál is melegebb van, és éjjel sem kell 13-14 foknál hidegebbre számítani. A tenger közel 17 fokos, ami még éppen megfelelő a fürdéshez (a sós vizet valamivel kevésbé érzi hidegnek az ember), ezért aztán az a terv, hogy mielőtt az ünnepekre hazaindulunk, egy kiadós úszással búcsúzzunk el átmenetileg az Alborán-tengertől. Amúgy nincsenek túl sokan a habokban, sőt a parton sem, de azért mindennap látunk pár fürdőzőt.

Előzetesen úgy képzeltem – és mint kiderült, nem voltam vele egyedül –, hogy remek karácsonyi ajándék lehetne mondjuk egy spanyol–argentín döntő a vébén, de aztán másképp alakult. Az álmot Marokkó foszlatta szét. Emlékezetes este volt, sétára csábító, részben a tenger felől fújó enyhe szél miatt, részben pedig azért, mert egy lélek sem járt az utcákon. A Pompei Pizzéria üvegezett előterében vagy húszan nézték a tévét – ahogy közelebb értünk, egyikük egy pillanatra felénk fordulva, szürke arccal azt mondta angolul: büntetők (honnan sejtette vajon, hogy nem vagyunk spanyolok?). Lent a parton, a Trocadero bár előtt hatalmas piros autó, talán egy Bentley, az egész motorháztetőt marokkói zászló borítja (a bevándorlók közül sem mindenki csóró). Aztán hatalmas üvöltés hallatszik bentről, a tenger fölé nyúló tetőterazon eldurran egy petárda, még egy, majd az egész város néma csöndbe borul.

Így történt valahogy. Másnap az újságok írtak mindenfélét, de egyébként nyoma sem volt világvége-hangulatnak. És amikor később Argentína elnyerte a trófeát, a miniszterelnök nem mondta, hogy „a mi kutyánk kölyke”, pedig az argentinok a történelmük nagyobbik felében a spanyol király alattvalói voltak, és ma is spanyolul beszélnek. És azt sem mondta, természetesen, hogy ez a legszebb keresztény történet (azt itt hangsúlyozottan csak a betlehemi sztorira mondják), meg azt a tényleg nehezen minősíthető

bornírt ostobaságot sem, hogy végre győztek az európai fehér keresztények. Mint ahogy Marokkó győzelmét sem követte négerezés/arabozás/muszlimozás, vagy legalábbis mi, benne élve az itteni, erősen multietnikus közegben, semmi jelét nem láttuk.

Az is fontos, egyre mélyülő tapasztalat, hogy nyoma sincs annak a mindig mindennel valamit kompenzálni igyekvő kisebbségi komplexusnak meg a valahai nagyság permanens gyászának, amit mi valami félreértelmezett nemzeti örökségként cipelünk magunkkal. Pedig egykor, sőt még nem olyan régen is, Spanyolország volt a fél világ. Rendben, mi Andalúziában vagyunk, a baszkok vagy a katalánok talán másképp érzik (egyébként Andalúzia is pontosan annyira autonóm, saját zászlóval, törvényhozással, közigazgatással és tanévenmenetrenddel, mint Baszkföld vagy Katalónia), de nekem folyamatosan az a benyomásom, hogy ezek az emberek itt békében vannak magukkal meg a világban elfoglalt helyükkel. Nem akarnak mindig valami mást, mint ami van, nem akarnak mindent jobban tudni másoknál, és nem akarják mindenki másnak – sőt: senki másnak – megmondani, hogy hogyan legyen. Őszintén szólva bő négy hónap után, és az elmúlt tizenkét év traumáival a poggyásunkban ez még meghökkentőbb, mint a valamelyik korábbi naplóbejegyzésben megénekelte béke.

Hogy a politikánál értelmesebb dolgokról is szó essék, megérkeztek a novemberre várt esők. Az őszi (azaz most már inkább téli) eső északnyugati irányból, az Atlanti-óceánról jön, és úgy kell elképzelni, hogy este már viharos erővel fúj a szél, a baglyok elhallgatnak, beborul az ég, hajnalra esni kezd, aztán két-három napon át zuhog, majd ez ismétlődik rövid megszakításokkal. Így azután a Guadalmedina, Malaga Dunája is – amely az év nagy részében csak egy kiszáradt folyóvölgy – megtelt átmenetileg vízzel, sőt a környék patakjaiban is csordogál valami. Ez még nem az igazi esőszezon – olyan is van, hogy a hegyekből hangos robajjal érkezik, és közben az égből is hullik a vörösesbarna, vízzel kevert sár –, de mindenképpen változás a korábbi hónapok időjárásához képest. Úgyhogy újra elkezdett virágozni a leander, rügyeznek a kaktuszok, és a macskáknál is beindult a párzási szezon, a papagájoknál pedig a fészekrakás, ennek összes látható és hallható következményével. A szomszédunkban a fehérkarmú vércsék már megint költenek, ki tudja, hányadszor – lehetséges, hogy így megy egész évben, vagy az is, hogy nem is években számolják az időt, ha számolják egyáltalán. Azt mondják, a malagai tél két hónapból áll (december–január), de ha a december alapján lehet rá következtetni, akkor bármelyik otthoni évszakra jobban hasonlít a télnél. Február pedig már egyértelműen a tavaszhoz, mégpedig az itteni értelemben vett tavaszhoz tartozik. A nappalok mostantól hivatalosan is egyre hosszabbak, hideg pedig eddig sem volt. Egyszóval a karácsonnyal itt úgy ér véget a sötétség, hogy a mi fogalmaink szerint el sem kezdődött. Érik a narancs, a citrom, a datolyaszilva, a dombok oldalát frissen sarjadt fű borítja, és a teraszunk előtt fecskék cikáznak. Ilyen karácsonyunk még sosem volt, talán nem is lesz több, de most ilyen van, és mindent mérlegre téve tulajdonképpen vállalható.